

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยในอดีตตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ทุกพระราชดำรัสและคำสั่งถือเป็นกฎหมายที่ต้องปฏิบัติตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นในยุคสมัยนั้นก็คือการรุกรานและการขยายพื้นที่ปกครองของประเทศข้างเคียงซึ่งเป็นหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ที่จะต้องปกป้องรักษาประเทศ โดยมีประชาชนที่เป็นชายฉกรรจ์ทำหน้าที่เป็นทหาร เป็นกองกำลังให้กับพระมหากษัตริย์ การควบคุมให้อยู่ในกรอบวินัยและเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาจึงเป็นเรื่องสำคัญที่มีมาตั้งแต่ยุคอดีต แต่เมื่อมีทหารมาอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากย่อมเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นในสังคมทหารซึ่งพระมหากษัตริย์เป็นทรงใช้อำนาจในการตัดสินและลงโทษจึงไม่จำเป็นที่จะต้องมีการสร้างกฎเกณฑ์เป็นลายลักษณ์อักษร แต่หลังจากที่ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ทรงสละพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการปกครองประเทศให้แก่ประชาชน ประเทศจึงเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นนิติรัฐคือประเทศที่ปกครองโดยกฎหมาย ในปี พ.ศ. 2475

แม้ประเทศจะได้ปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยแต่ความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องมิกองกำลังของประเทศทำหน้าที่ในการปกป้องรักษาความมั่นคงให้ปราศจากการรุกรานของประเทศอื่นก็ยังคงมีอยู่ ดังนั้นกองกำลังทหารจึงคงมีอยู่ในประเทศ การจะแก้ไขปัญหาและรักษาระเบียบวินัยของทหารจึงต้องมีการตราเป็นกฎหมาย โดยมีกฎหมายฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มีหลักการและเหตุผล คือ “เพื่อปฏิบัติการตามความในมาตรา 7 แห่งประมวลกฎหมายอาญาทหาร และเนื่องจากทหารบก ทหารเรือ ได้รวมเป็นกระทรวงเดียวกันสมควรตราบทบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารเสียใหม่”

แนวทางการรักษาความมั่นคงของประเทศได้ปรับเปลี่ยนไปภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และมีการจัดตั้งองค์การระหว่างประเทศ คือ สหประชาชาติ ที่มีประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมาร่วมกันเป็นภาคี สหประชาชาติทำให้ปัญหาการสงครามเกิดขึ้นน้อยลงไปจากในอดีตมาก เนื่องจากหากมีปัญหาข้อพิพาทระหว่างประเทศเกิดขึ้นทางองค์การสหประชาชาติจะใช้ทุกวิถีทางที่จะระงับความขัดแย้ง แต่ถึงกระนั้นก็ตามความสำคัญและความจำเป็นที่แต่ละประเทศยังคงต้องมีกองกำลังทหารอยู่

เช่นเดียวกับประเทศไทย ที่มีกองกำลังทหารมาจนถึงปัจจุบัน ปัญหาการรักษาความสงบและความ เป็นระเบียบเรียบร้อยในกลุ่มทหาร การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาที่ยังคงต้องมียู่ ทำให้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ฉบับนี้มีผลใช้บังคับนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2476 จนถึงปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2565 เป็นเวลานานถึง 89 ปี สาระสำคัญของบทบัญญัติก็ยังคงเดิม และแม้จะมีการปรับปรุงแก้ไขมาแล้ว 5 ครั้ง แต่ก็เป็นการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องยศทหาร ตำแหน่งของทหาร ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยไม่มีการแก้ไขในเรื่องการกระบวนกรดำเนินการทางวินัยทหารแต่อย่างใด

สหประชาชาติเป็นองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศภาคีในการร่วมมือและทำความตกลงกันในการจัดทำกฎหมายระหว่างประเทศด้านต่าง ๆ ที่จะใช้เป็นแนวทางนำไปอนุวัติการกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ ซึ่งในด้านการทหารก็เช่นกัน มีกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับทหาร ทั้งในด้านการควบคุมความมั่นคงของประเทศ การรักษาระเบียบวินัยทหาร และการคุ้มครองสิทธิต่าง ๆ เช่น กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) ซึ่งประเทศไทยก็ได้ให้การรับรองกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศเหล่านั้น จึงจำเป็นที่จะต้องอนุวัติการกฎหมายไทยให้สอดคล้องกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ นอกจากนี้บทบาท หน้าที่และอำนาจของทหารในบริบทปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เคยมีเป้าหมายในการรักษาความมั่นคงของประเทศด้วยการเพิ่มหน้าที่และภารกิจมากขึ้น โดยให้รวมถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้วยทั้งนี้มีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 52 บัญญัติว่า “รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐและความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูตและการข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย”

จากที่กล่าวมานี้ย่อมแสดงให้เห็นได้ว่าบริบทของประเทศและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปมากรวมทั้งแนวทางการอนุวัติการกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่ไทยได้ให้การรับรองนั้นเมื่อนำมาพิจารณาถึงพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 จึงพบว่าไม่ทันต่อยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมีแนวคิดในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายฉบับนี้ แต่ด้วยเหตุที่กฎหมายฉบับนี้หากจะมีการปรับปรุงแก้ไขจะมีหลายประเด็นที่ยังไม่มีในบทบัญญัติกฎหมายและมีอีกหลายประเด็นที่กฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติที่ยังไม่สอดคล้องกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ รวมทั้งยังไม่ทันต่อบริบทของการพัฒนาประเทศที่จะทำ

ทหารเป็นที่ยอมรับในทางสากล ดังนั้น แนวทางในการปรับปรุงแก้ไขจึงเป็นการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 และจัดทำเป็นกฎหมายฉบับใหม่ คือพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. ....

การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารนี้การวิจัยได้นำเอาวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ที่เป็นทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร กฎหมายไทย กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ตามประเด็นสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้โดยมีประชากรสัมภาษณ์ คือ หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร หัวหน้าอัยการทหาร ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหาร ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารบก ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ ผู้อำนวยการสำนักงานพระธรรมนูญทหารอากาศ ผู้อำนวยการกองสงเคราะห์ทางกฎหมาย ผู้บังคับการกรมทหารพรานที่ 13 ทหารผู้เคยถูกดำเนินการทางวินัย รวมประชากรสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 คน การมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) ซึ่งเป็นวิธีวิทยาการวิจัยใหม่ที่กำหนดให้ประชากรผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 16 คน มาร่วมออกแบบกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2560) และเมื่อได้ร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารแล้ว ในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่กำหนดไว้เพื่อให้ได้คำตอบที่นำไปสู่การจัดทำเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. .... ได้นำคำตอบจากการวิจัยทั้งหมดไปสู่การรับฟังความคิดเห็นประชาชนที่เกี่ยวข้อง (Hearing) จำนวน 36 คน ได้ร่วมกันวิพากษ์กฎหมายที่ร่างจากผลการวิจัย พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ผลการวิจัยจากการค้นพบด้วยวิธีวิทยาการวิจัยนี้ทำให้ได้คำตอบซึ่งสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. สรุป

ข้อค้นพบจากการวิจัยสรุปผลได้ ดังนี้

1) สภาพปัญหาจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 นับตั้งแต่พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 นี้มีผลใช้บังคับมาเป็นเวลา 89 ปี นั้น การวิจัยสรุปได้ว่า หากยังคงใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ต่อไปจะพบปัญหา ดังนี้

(1) ปัญหาการไม่กำหนดว่าลักษณะความผิดทางวินัยทหารให้ชัดเจน พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ไม่มีการกำหนดว่าลักษณะความผิดวินัยทหารอย่างไร

เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ลักษณะความผิดวินัยทหารอย่างไรเป็นความผิดวินัยร้ายแรง เพียงแต่กำหนดตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหารไว้อย่างกว้าง ทำให้เกิดปัญหาการตีความกฎหมาย

(2) ปัญหาการไม่กำหนดความร้ายแรงของโทษทางวินัยทหารให้ชัดเจน พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ไม่มีการระบุว่าโทษทางวินัยทหารไม่ร้ายแรง และ โทษทางวินัยทหารร้ายแรง ทำให้เกิดปัญหาการลงโทษทางวินัยทหารไม่ได้สัดส่วนกับความผิดวินัยที่ได้กระทำ

(3) ปัญหาด้านกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ไม่มีการแบ่งแยกการดำเนินการทางวินัยทหารให้เหมาะสมกับการปฏิบัติการทางทหาร ไม่มีการกำหนดกรอบระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารในแต่ละขั้นตอนที่ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาการจำกัดสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติการทางทหาร

(4) ปัญหาด้านการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหาร ตามกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่ประเทศไทยต้องอนุวัติการกฎหมายภายในให้สอดคล้องด้วยนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ไม่มีการกำหนดให้แจ้งสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิได้รับการแจ้งข้อกล่าวหา สิทธิมีทนายหรือผู้ที่ตนไว้วางใจร่วมฟังการสอบสวน สิทธิได้รับการรักษาเมื่อเจ็บป่วย สิทธิอุทธรณ์ สิทธิฟ้องคดี ทำให้เกิดปัญหาทหารผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานตามกฎหมาย

ปัญหาตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ล้วนส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารที่ถูกลงโทษทางวินัยทหารเป็นอย่างมาก

2) กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎบัตรสหประชาชาติ ค.ศ. 1945 (พ.ศ. 2488) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (พ.ศ. 2509) ปฏิญญาอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 2012 (พ.ศ. 2555) กฎหมายดังกล่าวให้ความสำคัญกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในรัฐรวมถึงทหาร โดยเฉพาะเรื่องสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม สิทธิได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม การบัญญัติกฎหมายจะต้องไม่เลือกปฏิบัติใด ๆ ด้วยเหตุ เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์ แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ และกฎหมายนั้นต้องคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาค เมื่อไทยเป็นภาคีให้การรับรองกฎหมายเหล่านั้นจึงมีพันธะที่จะต้องอนุวัติการกฎหมายภายในประเทศให้สอดคล้อง แต่เมื่อทำการศึกษาพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ทั้ง 32 มาตราแล้วพบว่า มีการจำกัดสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของทหาร

โดยไม่มีการบัญญัติรับรองสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารต่อคณะกรรมการ หรือสิทธิฟ้องคดีต่อศาล นอกจากนี้ ยังพบว่าในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มาตรา 10 ในตารางเทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์แล้วจะพบว่า นายทหารชั้นยศพลตรีขึ้นไป ไม่ถูกกำหนดให้เป็นผู้รับทัณฑ์ทางวินัย จึงเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมลงโทษทางวินัยทหารกับทหารชั้นยศต่ำกว่านายทหารชั้นยศพลตรี เท่านั้น

3) พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476

ผลการวิจัยสรุปได้ว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 เป็นกฎหมาย ที่ตราขึ้นในช่วงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทยจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เป็นกฎหมายที่เหมาะสมในช่วงเริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครองในสมัยนั้น บทบัญญัติเกี่ยวกับวินัยทหารจึงเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยในสมัยนั้น แต่ในปัจจุบันประเทศไทย มีความก้าวหน้าในทางกฎหมาย มีการกำหนดหน้าที่ทหารไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 52 วรรคสอง บัญญัติว่า “กำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ ในการพัฒนาประเทศด้วย” จึงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของทหาร นอกจากทำหน้าที่ป้องกัน รักษาความมั่นคงประเทศแล้วยังมีหน้าที่พัฒนาประเทศอีกด้วย ดังนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 จึงมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในประเด็นเรื่อง ลักษณะความผิดวินัยทหาร ซึ่งกำหนดไว้อย่างกว้างไม่มีการกำหนดว่าลักษณะ ความผิดวินัยทหาร ที่เป็นความผิดวินัยร้ายแรง และความผิดวินัยทหารที่ไม่ร้ายแรง และประเภท ของโทษทางวินัยทหารที่เป็นโทษทางวินัยร้ายแรง และโทษทางวินัยที่ไม่ร้ายแรง การไม่แบ่งภาวะให้เหมาะสมกับขั้นตอนการดำเนินการทางวินัยทหาร การไม่กำหนดกรอบระยะเวลา ในการดำเนินการทางวินัยทหารให้ชัดเจน การไม่กำหนดให้มีคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ทหาร การไม่กำหนดให้สิทธิทนายความหรือบุคคลที่ทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารไว้ใจเข้า ร่วมฟังการสอบสวน การไม่ให้สิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินัยทหาร การไม่ให้สิทธิฟ้องคดีต่อ ศาลทหาร และการไม่กำหนดให้นายทหารชั้นยศนายพลเป็นผู้รับทัณฑ์ เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหาร

จากข้อสรุปที่กล่าวมานี้ การวิจัยจึงได้ยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 และจัดทำเป็นกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารใหม่เพื่อให้เป็นต้นแบบ ของกฎหมายหากจะมีการนำไปสู่กระบวนการตรากฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติต่อไป โดยมีหลักการ ในการจัดทำกฎหมาย คือ

- 1) ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และสอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจของทหารในทุกเหล่าทัพและทุกชั้นยศ
- 2) ให้สอดคล้องกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศที่ประเทศไทยให้การรับรอง
- 3) เพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ และความเสมอภาคของทหาร
- 4) หลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม หลักธรรมาภิบาล หลักความยุติธรรม หลักความได้สัดส่วน
- 5) หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักในการพิจารณาความผิดทางวินัย หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัยเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการดำเนินการทางวินัยทหาร

จากหลักการเหล่านี้การวิจัยจึงนำไปสู่การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร เพื่อให้เป็นกฎหมายต้นแบบของกฎหมายสำหรับการนำเข้าสู่กระบวนการทางนิติบัญญัติในการตราเป็นกฎหมายใช้บังคับ โดยการวิจัยได้ตรวจสอบความสอดคล้องของกฎหมายต้นแบบดังกล่าวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และหลักเกณฑ์การจัดทำกฎหมายตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 แล้ว สรุปได้ว่ากฎหมายต้นแบบ มีความสอดคล้องทุกมาตรา

โครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ประกอบด้วย บทบัญญัติ จำนวน 38 มาตรา แบ่งเป็น 5 หมวด และ 1 บทเฉพาะกาล โดยมีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

บททั่วไป จำนวน 5 มาตรา ตั้งแต่ มาตรา 1 ถึง มาตรา 5

เป็นบทบัญญัติในเรื่องทั่วไป ตั้งแต่ชื่อพระราชบัญญัติ วันที่พระราชบัญญัติมีผลใช้บังคับ การยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ฉบับก่อน คำนิยาม และกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายฉบับนี้

หมวด 1 การรักษาจรรยาบรรณทหาร จำนวน 2 มาตรา ตั้งแต่ มาตรา 6 ถึง มาตรา 7

เป็นมาตรการใหม่ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ทหารต้องยึดถือปฏิบัติตามกฎหมาย บรรดาข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจงและสรรพนังสื่อต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียม และประเพณีอันดีงามของทหาร ทั้งที่เป็นและไม่ใช่ลายลักษณ์อักษร เพื่อป้องกันการกระทำผิดวินัยทหารตั้งแต่ต้นเหตุโดยให้ทหารอยู่ในจรรยาบรรณของอาชีพทหาร แม้จะไม่ถึงขั้นเป็นความผิดวินัยทหาร แต่หากไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณทหาร ก็จะมีมาตรการในการปรับปรุงพฤติกรรมที่ไม่เป็นตามจรรยาบรรณทหารดังกล่าว เช่น การถูกตักเตือน การถูกปรับย้าย การพิจารณาบำเหน็จหรือถูกสั่งให้ทหารผู้นั้นได้รับการพัฒนาจรรยาบรรณทหาร เป็นต้น

หมวด 2 วินัยและการรักษาวินัยทหาร จำนวน 7 มาตรา ตั้งแต่ มาตรา 8 ถึง มาตรา 14

กำหนดแยกลักษณะความผิดวินัยทหารออกเป็น 2 กรณี คือ การกระทำความผิดวินัยทหารไม่ร้ายแรง และการกระทำความผิดวินัยทหารร้ายแรง โดยการกระทำความผิดวินัยทหารนี้มีความสอดคล้องกับโทษทางวินัยทหาร ซึ่งมี 9 สถาน ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ทณฑกรรม กัก ขัง จำขัง ตัดเงินเดือน ไม่เลื่อนขึ้นเงินเดือน ปลดออก ไล่ออก แล้วแต่กรณี

หมวด 3 การดำเนินการทางวินัยทหาร จำนวน 13 มาตรา ตั้งแต่ มาตรา 15 ถึง มาตรา 27

กฎหมายฉบับนี้กำหนดการดำเนินการทางวินัยทหารออกเป็น 2 ภาวะ คือ ภาวะปกติ และภาวะไม่ปกติ โดยในแต่ละภาวะ จะมีการแยกการดำเนินการทางวินัยทหารออกเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงและการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยในภาวะปกติกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารจะไปสิ้นสุดที่ศาลทหารแผนกคดีวินัยทหาร ส่วนในภาวะไม่ปกติกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหารจะไปสิ้นสุดที่คณะกรรมการวินัยทหาร

การกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารในแต่ละขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การรับเรื่องราวร้องเรียนจากหน่วยงานภายนอกหรือผู้บังคับบัญชาพบเห็นการกระทำผิดวินัยทหารเอง การสืบข้อเท็จจริง การสอบสวน การออกคำสั่งดำเนินการทางวินัยทหาร และการแจ้งสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ให้แก่ทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารตามที่กฎหมายฉบับนี้กำหนดไว้

หมวด 4 คณะกรรมการวินัยทหาร จำนวน 6 มาตรา ตั้งแต่ มาตรา 28 ถึง มาตรา 33

กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีคณะกรรมการวินัยทหาร เรียกโดยย่อว่า “ก.ท.” ประกอบด้วยกรรมการ โดยตำแหน่ง ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหมเป็นประธาน ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนสามคน ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าแต่งตั้ง และเจ้ากรมพระกรมพระธรรมนูญเป็นกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญ คือ พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยทหาร แต่งตั้งคณะอนุกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ นอกจากนี้ยังกำหนดให้หน้าที่และอำนาจในการพิจารณาอุทธรณ์แก่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปอีกด้วย ซึ่งการใช้สิทธิอุทธรณ์นั้นจะมีระยะเวลาในการใช้สิทธิอุทธรณ์ ระยะเวลาในการพิจารณาอุทธรณ์กำหนดไว้อย่างชัดเจน

หมวด 5 การอุทธรณ์และการฟ้องคดี จำนวน 3 มาตรา ตั้งแต่ มาตรา 34 ถึง มาตรา 36

กฎหมายฉบับนี้จะกำหนดรับรองสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งดำเนินการทางวินัยทหารแก่ทหารผู้ถูกสั่งลงโทษตามกฎหมายฉบับนี้ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปและคณะกรรมการวินัยทหาร โดยเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด และในภาวะปกติทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารอย่างร้ายแรงไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของคณะกรรมการวินัยทหาร มีสิทธิที่จะยื่นฟ้องคดีวินัยทหารต่อศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร ภายในเก้าสิบวันนับตั้งแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบ

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินัยทหาร เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่ทหารทุกคน โดยเงื่อนไขในการใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายฉบับนี้กำหนด และเป็นไปตามหลักการถ่วงดุลตรวจสอบระหว่างอำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติ

บทเฉพาะกาล จำนวน 2 มาตรา ตั้งแต่ มาตรา 37 ถึง มาตรา 38

กำหนดให้กฎหมายใดอ้างถึงบทบัญญัติพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ให้ถือว่าอ้างถึงบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. .... นี้ ในบทมาตราที่มีนัยเช่นเดียวกัน และกำหนดระยะเวลาในการจัดตั้งแผนกคดีวินัยทหารในศาลทหารสูงสุดภายในระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้มีการเตรียมการในทางการบริหารจัดการภายในของศาลทหาร

2. อภิปรายผล

จากข้อสรุปผลการวิจัยที่นำไปสู่การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร โดยมีโครงสร้างของกฎหมายตามที่ได้สรุปไว้แล้วนั้น ในการอภิปรายผลจะเป็นการนำเสนอถึงเหตุผลและความจำเป็นของการมีบทบัญญัติในแต่ละหมวดเพื่อเป็นการสนับสนุนผลการวิจัยตามที่ได้สรุปผล ดังนี้

โครงสร้างของกฎหมายที่มี 5 หมวด นั้น แต่ละหมวดมีเป้าหมายในการกำหนดบทบัญญัติ คือ

บททั่วไป

เป็นเรื่องทั่วไปที่กฎหมายทุกฉบับที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาต้องดำเนินการตามรูปแบบการจัดทำกฎหมายของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อให้รูปแบบของกฎหมายในประเทศไทยเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เช่น ชื่อกฎหมาย วันที่ประกาศใช้บังคับกฎหมาย การยกเลิกกฎหมายฉบับเก่า คำนิยาม และผู้รักษาการตามกฎหมาย

บทบัญญัติที่สำคัญในบททั่วไป คือ คำนิยาม บัญญัติขึ้นเพื่อให้ความหมายที่ใช้สำหรับการตีความกฎหมายซึ่งเป็นคำเฉพาะมีบัญญัติไว้ในกฎหมายและ เพื่อสร้างความเข้าใจและการตีความที่ตรงกันของผู้บังคับใช้กฎหมาย

หมวด 1 การรักษาจรรยาบรรณทหาร

จรรยาบรรณทหาร คือ ข้อปฏิบัติซึ่งกำหนดเพื่อเป็นแนวทางการประพฤติและปฏิบัติตนที่ดีของทหาร ซึ่งไม่มีบัญญัติในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 การที่วิจัยนี้กำหนดให้มีหมวดว่าด้วยจรรยาบรรณทหารนั้นก็เพราะทหารที่รักษาจรรยาบรรณทหารจะเป็นทหารที่ดี มีเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นทหาร ซึ่งได้นำเอาแนวทางจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 78 และมาตรา 79 การกำหนดให้มีหมวดนี้ก็เพื่อประโยชน์

ต่อการช่วยเสริมสร้างควมมีวินัยของทหารทุกคน และป้องกันมิให้ทหารกระทำการไม่เหมาะสม อันจะนำไปสู่การกระทำผิดวินัยทหารในหมวด 2 เรื่องวินัยและการรักษาวินัยทหาร โดยทหาร ผู้ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณทหารอันมิใช่ความผิดวินัยทหาร ให้ผู้บังคับบัญชาตักเตือนทหารผู้นั้น และทหารผู้นั้นอาจถูกปรับย้าย อาจถูกงดบำเหน็จ หรือต้องเข้ารับการพัฒนาจรรยาบรรณทหาร เป็นต้น โดยนำหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความได้สัดส่วน หลักความเสมอภาค หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง มาเป็นหลักการในการสร้างบทบัญญัติในหมวดนี้

หมวด 2 วินัยและการรักษาวินัยทหาร

วินัยทหาร มีความสำคัญต่อทหารทุกคน เมื่อทหารหลายนายมาอยู่ร่วมกันในสังกัดทหาร ซึ่งมีทั้งทหารระดับผู้บังคับบัญชาและทหารระดับผู้ใต้บังคับบัญชา จะเห็นถึงความสำคัญของวินัยทหารเป็น 2 กรณี

1) ความสำคัญของวินัยทหารระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา วินัยทหารจะเป็นเครื่องมือในการสั่งการและการปกครองของผู้บังคับบัญชาทั้งในการสั่งการทางยุทธวิธีต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการป้องกันประเทศและพัฒนาประเทศ ส่วนในทางปกครองวินัยทหารถูกใช้เพื่อลงโทษทหารผู้ใต้บังคับบัญชาผู้กระทำผิดวินัยทหาร เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในสังกัดทหาร

2) ความสำคัญของวินัยทหารระหว่างทหารผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยกันเอง เมื่อทหารทุกนายต่างยึดมั่นในระเบียบวินัยทหาร เคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน จะก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่ทหาร อันจะเป็นผลดีต่อกองทัพไทย

ดังนั้น หากทหารขาดวินัยทหารย่อมก่อให้เกิดความสามัคคี เกิดความแตกแยก และยากที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุภารกิจ ซึ่งอาจส่งผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อประเทศได้ในที่สุด จึงมีความจำเป็นต้องกำหนดให้ทหารทุกคนรักษาวินัยทหาร แต่โดยเหตุที่การฝ่าฝืนวินัยทหาร มีทั้งกรณีที่ส่งผลกระทบต่อไม่ร้ายแรง และร้ายแรง ดังนั้น โทษทางวินัยทหารที่จะลงแก่ทหารผู้ฝ่าฝืนวินัยทหารจะต้องมีความสัมพันธ์กับความร้ายแรงของลักษณะความผิดวินัยทหารด้วยแต่พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนจึงทำให้เกิดปัญหาในการพิจารณาโทษทางวินัยทหารที่เหมาะสมกับลักษณะการกระทำผิดวินัยทหารที่เกิดขึ้น ดังนั้นการวิจัยนี้จึงกำหนดบทบัญญัติโดยแยกให้เห็นถึงลักษณะความผิดวินัยทหารที่ไม่ร้ายแรงและลักษณะความผิดวินัยทหารที่ร้ายแรงและโทษทางวินัยทหารที่เหมาะสมกับลักษณะความผิดนั้น ๆ โดยนำหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความได้สัดส่วน หลักความเสมอภาค หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย มาเป็นหลักการในการสร้างบทบัญญัติในหมวดนี้

หมวด 3 การดำเนินการทางวินัยทหาร

การดำเนินการทางวินัยทหาร เป็น กระบวนการหรือขั้นตอนของผู้บังคับบัญชาในการดำเนินการทางวินัยทหารนับตั้งแต่การถูกกล่าวหาว่าทำผิดวินัยทหาร การพิจารณา การสืบสวนสอบสวน ถึงมูลความผิดวินัยจนถึงขั้นตอนของการลงโทษ

การดำเนินการทางวินัยทหารมีความสำคัญต่อทั้งผู้บังคับบัญชาทหารและผู้ใต้บังคับบัญชา กล่าวคือ เมื่อผู้บังคับบัญชาทางทหารพบเห็นทหารกระทำผิดวินัยทหารหรือกรณีทหารถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหาร ตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 2 เรื่อง วินัยและการรักษาวินัยทหาร แล้วก็จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางวินัยทหารที่บัญญัติในหมวด 3 เรื่อง การดำเนินการทางวินัย โดยผู้บังคับบัญชาหรือคณะกรรมการสอบสวนวินัยทหารมีหน้าที่ต้องแจ้งสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ให้แก่ทหารผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารก่อนเริ่มกระบวนการสอบสวนค้นหาความจริง เพื่อให้โอกาสแก่ทหารผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหารทราบถึงสิทธิได้แจ้งแสดงพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน จากนั้นผู้บังคับบัญชาจะพิจารณาว่าพยานหลักฐานเหล่านั้นรับฟังได้หรือไม่ หากพบว่าทหารผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยทหารจริงก็ต้องรับโทษตามความร้ายแรงโดยผู้บังคับบัญชาของทหารผู้นั้นเป็นผู้สั่ง

เหตุที่กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารบัญญัติแยกการดำเนินการทางวินัยทหารออกเป็น การดำเนินการทางวินัยทหารในภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ เนื่องจากในปัจจุบันการปฏิบัติการทางทหาร มีการปฏิบัติการทั้งในภาวะปกติและในภาวะไม่ปกติซึ่งมีความจำเป็นเร่งด่วนในการปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกัน โดยในภาวะไม่ปกติทหารปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่เสี่ยงอันตราย เช่น ในพื้นที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก ทหารจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็วและเด็ดขาดกว่าในภาวะปกติ เป็นภาวะที่ความมั่นคงของประเทศอยู่เหนือสิทธิเสรีภาพประชาชน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจำกัดสิทธิของทหารในบางประการเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและเด็ดขาดในการดำเนินการทางวินัยทหาร แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ยังมิได้มีการกำหนดแยกการดำเนินการทางวินัยทหารให้เหมาะสมตามภาวะการปฏิบัติการทางทหารแต่อย่างใด จึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะการปฏิบัติการทางทหารที่เปลี่ยนแปลงไป ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

นอกจากนี้ร่างกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีการแจ้งสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ แก่ทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารทราบตั้งแต่ในชั้นคณะกรรมการสอบสวน เช่น แจ้งข้อกล่าวหา แจ้งสิทธิมีทนายหรือผู้ที่ตนไว้วางใจร่วมฟังการสอบสวน สิทธิอุทธรณ์และสิทธิฟ้องคดี เป็นต้น กำหนดให้มีการรอบระยะเวลาในการดำเนินการทางวินัยทหารเป็นไปตามระยะเวลาที่กฎหมายฉบับนี้กำหนด โดยนำหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความได้สัดส่วน หลักความเสมอภาค หลักความชอบด้วย

กฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย ทฤษฎีความยุติธรรม มาเป็นหลักการในการสร้างบทบัญญัติในหมวดนี้

หมวด 4 คณะกรรมการวินัยทหาร

คณะกรรมการวินัยทหาร เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นใหม่ในกระบวนการดำเนินการทางวินัยทหาร โดยมีกรรมการซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ทางวินัยทหารทั้งทหารบก ทหารเรือ และทหารอากาศ คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยทหาร แต่งตั้งคณะอนุกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เกี่ยวกับคำสั่งลงโทษทางวินัยทหาร ตามที่บัญญัติไว้ใน หมวด 3 เรื่อง การดำเนินการทางวินัย เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่ทหารทุกนายทั้งในภาวะปกติและในภาวะไม่ปกติ คณะกรรมการวินัยทหารจึงมีความสำคัญทำให้เกิดการทบทวนตรวจสอบการใช้อำนาจทางบริหารของผู้บังคับบัญชาทางทหาร ป้องกันการใช้อำนาจตามอำเภอใจของผู้บังคับบัญชาทางทหาร แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ยังมิได้มีการบัญญัติให้มีคณะกรรมการวินัยทหารขึ้นแต่อย่างใด ผู้วิจัยนำหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความได้สัดส่วน หลักความเสมอภาค หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง หลักในการพิจารณากำหนดโทษทางวินัย ทฤษฎีความยุติธรรม มาเป็นหลักการในการสร้างบทบัญญัติในหมวดนี้

หมวด 5 การอุทธรณ์และการฟ้องคดี

การอุทธรณ์ คือ การที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารเห็นว่าตนถูกลงโทษทางวินัยทหารโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายจากผู้บังคับบัญชา จึงร้องขอต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปหรือคณะกรรมการวินัยทหารแล้วแต่กรณี เพื่อขอให้ทบทวนคำสั่งลงโทษทางวินัยทหารดังกล่าว

การฟ้องคดี คือ การที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารขอให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีวินัยทหาร ในกรณีที่ทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารเห็นว่าตนถูกลงโทษทางวินัยทหารโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายและคดีดังกล่าวได้ผ่านขั้นตอนการอุทธรณ์มาแล้ว

เมื่อทหารถูกลงโทษทางวินัยทหารตามที่บัญญัติในหมวด 3 เรื่อง การดำเนินการทางวินัยทหารแล้ว ทหารผู้นั้นเห็นว่าตนไม่ได้รับความยุติธรรมก็มีสิทธิอุทธรณ์และฟ้องคดีได้โดยมีเงื่อนไขเป็นไปตามที่บทบัญญัติในหมวด 5 เรื่อง การอุทธรณ์และการฟ้องคดี กำหนดไว้ เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมให้แก่ผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารการ ดังนั้นการอุทธรณ์และการฟ้องคดีต่อศาลจึงมีความสำคัญต่อทหารผู้ถูกลงโทษเป็นอย่างมาก โดยสิทธิอุทธรณ์และฟ้องคดีเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศรับรอง แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ยังมิได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิในการอุทธรณ์และการฟ้องคดี ดังนั้น เพื่อจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารให้สอดคล้องกับกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศดังกล่าวจึงความจำเป็นที่จะต้อง

บัญญัติให้สิทธิอุทธรณ์และฟ้องคดีแก่ทนายผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร โดยนำหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หลักความเสมอภาค ทฤษฎีความยุติธรรม มาเป็นหลักการในการสร้างบทบัญญัติในหมวดนี้

บทเฉพาะกาล

บทเฉพาะกาลเป็นการกำหนดระยะเวลาในการบังคับใช้กฎหมายเนื่องจากในระหว่างที่กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารจะมีผลใช้บังคับ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายต้นแบบฉบับนี้ เตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านงานธุรการและงานด้านบุคลากร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายต้นแบบฉบับนี้

เมื่อพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. .... นี้ใช้บังคับแล้ว บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดอ้างถึงบทบัญญัติพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างถึงบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. .... นี้ ในบทมาตราที่มีนัยเช่นเดียวกัน เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการใช้บังคับกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร

ร่างกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีการจัดตั้งแผนกคดีวินัยทหารในศาลทหารสูงสุด เนื่องจากคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 วรรคสอง (1) ประกอบกับ พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ไม่ได้บัญญัติให้อำนาจศาลทหารในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารไว้ ส่งผลให้ทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหารไม่มีสิทธิฟ้องคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารต่อศาล ทำให้ขาดการถ่วงดุลตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร โดยฝ่ายตุลาการ กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารผู้ถูกดำเนินการทางวินัยทหาร จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดบทเฉพาะกาลกำหนดให้จัดตั้งแผนกคดีวินัยทหารในศาลทหารสูงสุดภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เพื่อให้ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารมีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 การวิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

การนำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของสภานิติบัญญัติเพื่อจัดทำเป็นพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. .... การวิจัยเสนอแนะให้

1) ด้วยเหตุที่กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารเป็นกฎหมายที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายฉบับนี้ งานวิจัยจึงเสนอแนะให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

นำร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารนี้เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อดำเนินการนำร่างกฎหมายเข้าสู่กระบวนการทางนิติบัญญัติ เพื่อตราเป็นกฎหมายระดับพระราชบัญญัติใช้บังคับต่อไป

2) ในการบังคับใช้กฎหมายมีความจำเป็นที่จะต้องตรากฎหมายลำดับรองเพื่อกำหนดรายละเอียดในการปฏิบัติ การวิจัยจึงเสนอแนะให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมออกกฎกระทรวงกระทรวงกลาโหม เรื่อง เหตุจำเป็นในการขยายระยะเวลาในการสอบสวน ตามมาตรา 18

3) เมื่อกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารประกาศใช้บังคับแล้ว เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่ทหารทุกคนอย่างเป็นรูปธรรม งานวิจัยจึงเสนอแนะให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยกรมพระธรรมนูญดำเนินการเผยแพร่และจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารให้แก่ทหารทุกระดับชั้น

4) กฎหมายต้นแบบฉบับนี้กำหนดให้มีการจัดตั้งศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหารขึ้น งานวิจัยจึงเสนอแนะให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 แก้ไขเพิ่มเติมหน้าที่และอำนาจของศาลทหารสูงสุด ให้มีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร เพื่อให้เกิดการทบทวนตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร โดยฝ่ายตุลาการในกระทรวงกลาโหม

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ปัจจุบันคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาคดีของศาลปกครอง ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 มาตรา 9 วรรคสอง (1) ประกอบกับคำตอบจากการวิจัยในเรื่อง กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร ได้คำตอบว่า ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหาร คือ ศาลทหารสูงสุดแผนกคดีวินัยทหาร โดยใช้ระบบไต่สวนในการพิจารณาคดีเหมือนศาลปกครอง แต่ในปัจจุบันการพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลทหาร ไม่ว่าจะในศาลมณฑลทหารบก ศาลทหารกลาง หรือศาลทหารสูงสุดใช้ระบบกล่าวหา เป็นหน้าที่ของคู่ความในการนำเสนอข้อเท็จจริงต่าง ๆ ต่อศาล โดยที่ศาลเป็นเพียงผู้ตัดสินคดีไม่สามารถเข้าไปหาข้อเท็จจริงอื่น ๆ ได้ ดังนั้น ในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารในศาลทหารจึงจำเป็นต้องใช้ระบบไต่สวนที่ให้อำนาจศาลทหารแสวงหาข้อเท็จจริงอื่นได้ เพื่อประโยชน์ของการพิจารณาคดีให้เกิดความรวดเร็วในการพิจารณาและพิพากษาคดีวินัยทหาร

ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ “กฎหมายต้นแบบว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีวินัยทหารในศาลทหาร” เพื่อกำหนดวิธีพิจารณาคดีวินัยทหารในศาลทหารโดยใช้ระบบไต่สวนในการพิจารณาคดี ซึ่งมีความแตกต่างจากการวิธีพิจารณาคดีอาญาทหารในศาลทหารที่ใช้ระบบกล่าวหา จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายดังกล่าว

4. สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน

4.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

การวิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ดังนี้

1) เพื่อศึกษาและวิจัยแนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร มีคำตอบอยู่ใน บทที่ 2

2) เพื่อศึกษาสภาวะการณ์ปัญหาและผลกระทบของกฎหมายว่าด้วยวินัยทหาร มีคำตอบอยู่ใน บทที่ 4

3) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายไทย กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางวินัยทหาร มีคำตอบอยู่ใน บทที่ 4

4) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หาคำตอบโครงสร้างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการวินัยทหาร มีคำตอบอยู่ใน บทที่ 4

5) เพื่อจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหาร มีคำตอบอยู่ใน บทที่ 5

สรุปคำตอบที่ได้มาตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ว่า มีคำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยครบทุกข้อ

4.2 ผลการวิจัยตามสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ คือ

“พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 เป็นกฎหมายที่ล้ำสมัย ไม่สอดคล้องกับหน้าที่ของทหารตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กระทั่งต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของทหารผู้ถูกลงโทษทางวินัยทหารเป็นอย่างมาก การจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยวินัยทหารมีโครงสร้างกฎหมายประกอบด้วย การรักษาระยาบรรณทหาร วินัยและการรักษาวินัยทหาร การดำเนินการทางวินัยทหาร คณะกรรมการวินัยทหาร การอุทธรณ์และการฟ้องคดี และบทเฉพาะกาล เพื่อให้เป็นกฎหมายต้นแบบเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยทหารที่ทันสมัยสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ”

คำตอบจากการวิจัยมีความสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ได้กำหนดไว้